

Takács Zoltán
takacs@samsonterv.hu

ELEKTRONIKUS MEGFIGYELÉS JOGSZABÁLYI HÁTTERE

Absztrakt

Az elektronikus megfigyelőrendszer a biztonságtechnikában a legelterjedtebb elektronikai eszköz. A felvételek készítése, tárolása, felhasználása csak az emberi, valamint a személyiségi jogok figyelembevételével történhet. A szerző a cikkben a 2014 júniusban érvényes jogszabályok és állásfoglalások alapján kívánja bemutatni a munkahelyeken az elektronikus megfigyelés tájékoztatási kötelezettségeit.

The electronic surveillance system for security technology, the most widely used electronic devices. Preparation, storage and use of the images only human, and taking into account the place of privacy. The author wishes to present in the workplace electronic surveillance information obligations according to the valid laws and resolutions in June 2014 article.

Kulcsszavak: *elektronikus megfigyelés, képrögzítés ~ elektronical observation, image recording*

BEVEZETÉS

Általánosságban elmondható, hogy vagyonvédelmi szempontból a kamerák jelenléte egyrészt visszatartó hatású a cselekménytől, másrészt a bekövetkezett esemény után az események könnyebben rekonstruálhatók. Munkaidő alatt a részleges élesítettségű státuszban lévő behatolás jelző rendszer védelmét a videó megfigyelő rendszer egészíti ki információ begyűjtésével, tárolásával. A videó megfigyelő rendszer a munkahelyen lehetségesen előforduló számos esemény esetén hasznos segítséget jelenthet. A videó megfigyelő rendszer természetesen nem sértheti az ott dolgozó személyek alapvető jogait, ügyelni kell, hogy az öltöző, tisztálkodó, szociális helyiségek tereit nem lehet megfigyelni. A térfelügyelet eme hatékony eleme kialakításánál fontos, hogy a rögzített kép az adatvédelmi jogszabályok figyelembevételével kerüljön rögzítésre és az elvárt képminőség, valamint a pontos időhöz történő idősinkronizálás biztosított legyen. [1]

ELEKTRONIKUS MEGFIGYELÉS

A videó megfigyelő rendszerek zártláncú televízió rendszerek, amelyeket csak a hálózatba kapcsolt csoport tagja láthatják. A megfigyelő eszközök lehetnek fixen telepített, vagy vezérelhető eszközök. A vezérelhető eszközöket a vezérlőből, vagy számítógépre telepített szoftver segítségével lehet irányítani. A vezérlés irányulhat a kamera mozgatására, vagy annak fókuszának állítására. A megfigyelő eszközök lehetnek kültéri vagy beltéri kamerák. [2]. A megfigyelés történhet élőképen, a monitorok figyelésével, valamint az adatok adathordozóra, vagy merevlemezre való rögzítéssel archiválhatók, később azok visszanezhetők.

A monitorok megfigyelése, valamint a rögzített adatok felhasználása aggályokat vethet fel az információs önrendelkezési joggal kapcsolatban, a személyiségi jogokkal kapcsolatban. Ezzel kapcsolatosan a Nemzeti Adatvédelmi és Információs Hatóság 2013-ban ajánlást adott ki, amelyben kifejti a munkáltató tájékoztatási kötelezettségét a munkavállaló felé. A tájékoztatás célja az elektronikus megfigyelőrendszer rövid bemutatása, a képződött adatok kezelésének és tárolásának, a módjának, valamint az adatokhoz való hozzáférhetőségének bemutatása.

JOGSZABÁLYI ELŐZMÉNYEK

1993-ban elfogadásra került a LIX. törvény az országgyűlési biztosokról. Ekkor három országgyűlési biztos címet neveztek meg:

- állampolgári jogok biztosa
- adatvédelmi biztos
- kisebbségi jogok biztosa

majd 2008-tól a jövő nemzedékek biztosa. Az adatvédelmi biztos fel lett jogosítva e törvény által, hogy a törvényekbe ütköző adatbázisokat megsemmisítse, valamint jogi szakértelmének, tapasztalatának megfelelően a panaszos ügyek kivizsgálását, jogsérelmek esetén a sérelem tárgyának megszüntetését elősegítse. Az ombudsman ellenőrzési tevékenységet is jogosult volt végrehajtani. [3] A Munka Törvénykönyve megfogalmaz olyan kritériumokat, amelyek iránymutatásul szolgálhatnak a munkahelyi elektronikus megfigyelőrendszerekre (Mt. 9. valamint a 11. §-ai). [4]

Az elektronikus munkahelyi megfigyelést a Munka Törvénykönyve [4], a személy-és vagyonvédelmi törvény [5], valamint az információs önrendelkezési jogról szóló törvény, [6] szabályozza.

Hatósági állásfoglalás [7]

A Munka Törvénykönyve általánosan fogalmaz, ezért egyes munkahelyeken a szabályozások az információs önrendelkezési jognak különböző mértékű teljesülését eredményezheti. Az egységes mértékű érvényesülés érdekében a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság 2013. január 23-n egy ajánlást adott ki. Az ajánlás alapján a munkahelyen jogszerűen lehet elektronikus megfigyelést végezni az alábbi feltételek alapján:

- a munkavállaló köteles a munkáltató iránymutatása alapján munkát végezni, tehát a tőle elvárható gondossággal, szaktudással és a munkavégzési szabályok megtartásával eljárni [7]
- a munkáltató a Munka Törvénykönyve feljogosítása alapján lehetőséget kapott arra, hogy a munkavállalót a munkavégzéssel kapcsolatos tevékenységek során ellenőrizze (ez a tevékenység adatkezeléssel jár) [7]
- „... munkáltatói ellenőrzéshez kapcsolódó adatkezelés... a munkaviszony természetéből fakadó, a munkavállalói hozzájárulástól adott esetben független adatkezelés.” [7]

Ennek megfelelően az adatkezelést korlátozzák a következő rendelkezések:

- „A munkáltatói ellenőrzés és az annak során alkalmazott eszközök, módszerek nem járhatnak az emberi méltóság megsértésével; illetőleg a munkavállaló magánélete nem ellenőrizhető.” [4] [7]
- „A munkavállalót előzetesen tájékoztatni kell az adatkezelés lényeges követelményeiről” [4] [6] [7]
- „Az adatkezelés akkor jogszerű, ha a munkáltató az adatkezeléssel kapcsolatban betartja az Infotv. alapvető rendelkezéseit: a célhoz kötött és a tisztességes adatkezelés elvét. A munkáltatói ellenőrzés akkor tekinthető jogszerűnek, amennyiben az a munkaviszony rendeltetésével közvetlenül összefüggő okból feltétlenül szükséges.” [4] [7]
- „A munkáltatói ellenőrzés akkor tartható jogszerűnek, amennyiben az a munkaviszony rendeltetésével közvetlenül összefüggő okból feltétlenül szükséges.” [4] [7]

A MUNKAHELYI ELEKTRONIKUS MEGFIGYELÉS GARANCIÁLIS KÖVETELMÉNYEI

Az ajánlás kitér arra, hogy a munkáltató köteles a az alkalmazott eszközökkel kapcsolatban egy belső szabályozást kiadni, amely mindenki számára egyértelműen, közérthető nyelvezetben megfogalmazva részletesen szabályozza az adatkezelést. Ez a belső szabályozás a garancia arra, hogy a munkáltató az alkalmazottat a Munka Törvénykönyvében, valamint az Információs önrendelkezési jogról és információszabadságról szóló törvény keretein belül ellenőrizze.

- Az adatok felhasználhatóságának a határait a 2005. évi CXXXII. törvény a személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló törvény (továbbiakban SzvTv.) 31.§ 1. – 7. pontja szabályozza. Általánosságban elmondható, hogy a fel nem használt felvételeket a felvétel készítését követő harmadik munkanapon azt törölni kell.
- Elektronikus megfigyelőrendszer biztonságtechnikai szerelő, vagy elektronikus vagyonvédelmi rendszerszerelő telepíthet, annak kezelését biztonságtechnikai kezelő, biztonságtechnika-kezelő, személy- és vagyonőr, biztonsági őr, vagy fegyveres biztonsági őr végezheti. [5]

- A munkáltató köteles igazolni azt, hogy a kiépített elektronikus megfigyelő rendszer megfelel a célhoz kötöttség elvének [6]. Az elektronikus megfigyelőrendszert elsősorban emberi élet, testi épség, személyi szabadság védelme, a veszélyes anyagok őrzése, az üzleti, fizetési, bank- és értékpapírtitok védelme, vagyónvédelem céljából lehet alkalmazni. Így például a kamerás megfigyelés esetkörébe tartozhat a veszélyforrást hordozó létesítmények, munkahelyiségek (nagyteljesítményű gépeket tartalmazó szerelőcsarnokok, egyes gyártási folyamatok). [5]
- A garanciáknak ki kell terjednie az emberi méltóság tiszteletben tartására. [4]
- Az elektronikus megfigyelés által készült felvételek alkalmasak arra, hogy a megfigyelt területen dolgozó személyek szokásait, behatoljanak a magánszférába, valamint intim élethelyzeteket rögzítsen. Ezek miatt korlátozni kell a felvételekbe való betekintés lehetőségét, amelyre a munkahelyi szabályozásban, és a szabályozás végrehajtásában garantálni kell.
- Nem megengedett olyan kamera kihelyezése, amely célzottan egy munkavállalót, és/vagy az ő tevékenységét figyeli meg, vagy olyan kamerarendszer alkalmazása, amelynek célja a dolgozók munkahelyi viselkedésének befolyásolása.
- Olyan élethelyzeteket megfigyelni/rögzíteni szintén nem megengedett, amely az emberi méltóságot sérti, így különös tekintettel öltözőkben, mosdókban, orvosi szobában, vagy az ahhoz tartozó váróteremben, vagy ahol a dolgozók a munkaközi szüneteiket töltik. Ez azonban nem jelenti azt, hogy ezeket a helyiségeket nem lehet megfigyelni akkor sem, ha jogszerűen ott nem tartózkodhat senki (pl. munkaszüneti napon).
- A kamerák látószögét úgy kell meghatározni/beállítani, hogy a látószöge teljesítse a célhoz kötöttség elvét, az csak a céljával összhangban lévő területre irányulhat, a megfigyelőrendszer csak saját tulajdonban/használatban lévő terület megfigyelésére alkalmazható.

A munkavállalót, valamint a területre érkező minden látogatót tájékoztatni kell megfigyelés tényéről. A munkavállalóval szemben nincs szükség a munkavállaló hozzájárulására a megfigyelésnek, azonban őt egy – a munkaszerződéstől független dokumentumban – tájékoztatni kell a megfigyelés tényéről, és az adatkezelésről. A tájékoztatónak legalább az alábbi információkat kell tartalmazni:

- A jogszabályi háttérre
- Tájékoztatni kell a megfigyelés céljáról, a területről vagy a megfigyelés tárgyáról
- Tájékoztatni kell a megfigyelés módjáról (közvetlen megfigyelés, vagy rögzített mód)
- Az elektronikus megfigyelőrendszert üzemeltető személy meghatározásáról
- Hol-, és mennyi ideig kerülnek megőrzésre a felvételek
- Milyen adatbiztonsági intézkedéseket (garanciákat) hozott a munkáltató
- Kik, és milyen célból jogosultak a felvételek megtekintésére,
- Fel kell hívni a jogaikra, és a jogaik alkalmazásának módjaira a figyelmet
- Továbbá tartalmaznia kell azt, hogy az információs önrendelkezési jogokban bekövetkezett vélt vagy valós sérelmeik esetén milyen jogorvoslatokkal élhetnek

A munkáltató köteles továbbá figyelemfelhívó jelzést kihelyezni az elektronikus megfigyelés tényéről. Olyan területen, ahol munkavállaló és látogató egyaránt tartózkodhatnak, akkor a munkáltatónak gondoskodnia kell ismertető elhelyezéséről is. [5]

A megfigyelést kezdeményező munkáltató bejelentési kötelezettséggel tartozik a Nemzeti Adatvédelmi és Információs Hivatal felé, és ebben a bejelentésben nyilatkozni kell arról, hogy az Infotv. [6] 65.§ (3.) bekezdés a) pontja hatálya alá tartozik-e. [7]

BEFEJEZÉS

A munkahelyeken, úgymint az egészségügyi intézményekben, benne a rendelőintézetekben, kórházakban kialakított munkafolyamatok, gyógyászati segédeszközök és gyógyszerek védelme kiemelt fontosságú, beleértve az ott dolgozó, kezelt, vagy oda látogató személyek személy- és vagyónvédelmét. A megfigyelőrendszerek önmagukban nem alkalmasak a védelemre, azonban a jól látható és táblákkal való figyelemfelhívás a megfigyelésre, visszatartó erejű. A megfigyelőrendszerek csak részei a komplex biztonsági rendszereknek.

A védelmi terv kialakításakor figyelembe kell venni, hogy sem az ott dolgozókat, sem pedig az oda látogatókat ne feshélyezze a védelmi rendszer megléte. A kamerarendszerek kialakítása különös körültekintést igényel az egészségügyi intézményekben, ahol különösen nehéz az intézmény jellege miatt a rendszer kialakítása, ahol a kezelték a kezelés, valamint a vizsgálatok jellege miatt sokszor kerülnek intim helyzetekbe. A védelmi terv kialakításánál javasolt kikérni az ellátást biztosító egészségügyi személyzet véleményét a kezelték emberi méltóságának megőrzése érdekében. Egészségügyi intézményekben kiemelt figyelmet kell fordítani a fertőző-, vagy mérgezőanyagok védelmére, úgymint a kábító hatású szerek védelmére.

AJÁNLÁS A MUNKAHELYI TÁJÉKOZTATÓ TARTALMÁRA

A fenti ajánlások betartásával a következő tájékoztatás szerkeszthető, amely a jogszabályi követelményeknek is maradéktalanul eleget tesz:

Tájékoztatás célja

Ez a tájékoztatás leírja az elektronikus vagyónvédelmi rendszer használatának törvényi feltételeit, a képződött adatok felhasználásának és tárolásának módját, az adatok kezelésére valamint felhasználására jogosult személyek / szervezetek nevét, és az a adatkezelés szabályozását.

Jogszabályi háttér

Elektronikai vagyónvédelmi rendszer alkalmazása esetén a Munkáltató köteles tájékoztatást nyújtani munkavállalói részére. A munkáltatói ellenőrzéshez kapcsolódó adatkezelés a Munka Törvénykönyve alapján a munkaviszony természetéből fakadó, a munkavállalói hozzájárulástól független adatkezelés.

Tájékoztatási kötelezettség

Ez a tájékoztató anyag tartalmazza a munkáltató által alkalmazott az elektronikus vagyónvédelmi rendszerre tekintettel az alábbiakat:

- az adatkezelés jogalapját;
- az egyes kamerák elhelyezésére és a vonatkozásukban fennálló célra, az általuk megfigyelt területre, tárgyra, illetőleg arra, hogy az adott kamerával, közvetlen vagy közvetett megfigyelést végez-e a munkáltató;
- az elektronikus rendszert üzemeltető személy meghatározását;
- a felvételek tárolási helyét és időtartamát;
- az adatok megismerésére jogosult személyek körét, illetőleg arra, hogy a felvételeket a munkáltató mely személyek, szervek felé milyen esetben továbbíthatja;
- a felvételek visszánézésére vonatkozó szabályokat, illetve, azt, hogy a felvételeket milyen célból használhatja fel a munkáltató;
- a munkavállalókat milyen jogok illetik meg az elektronikus megfigyelőrendszerrel kapcsolatban és milyen módon tudják gyakorolni a jogaikat;

- a munkavállalók az információs önrendelkezési joguk megsértése esetén milyen jogérvényesítési eszközöket vehetnek igénybe.
- A munkavállalók tájékoztatása megfigyelőrendszer működéséről és annak szabályozásáról jelen dokumentum tudomásul vételével megtörténik. Új munkavállalók esetén a tájékoztatás a munkába állás előtt, jelen dokumentum megismertetésével történik.
- A munkáltató kötelezettségének megfelelően figyelemfelhívó jelzést helyezett el arról, hogy az adott területen elektronikus megfigyelőrendszert alkalmaznak. [5]

Adatkezelés jogalapja

Az elektronikus vagyonvédelmi rendszer alkalmazására elsősorban személy- vagyonvédelmi okok miatt kerül sor.

Kamerával történő megfigyelés

Az egyes telephelyeken a személy- és vagyonvédelmi kamerák elhelyezkedését jelen tájékoztatás mellékletei tartalmazzák. Általánosságban kijelenthető, hogy a munkáltató által elhelyezett minden kamera vagyonvédelmi célt szolgál. A kamerák által megfigyelt terület a telephelyek bejárata, illetve a telephelyeken lévő épületek kijáratai, rakodórampái.

Az elektronikus vagyonvédelmi rendszer üzemeltetési szabályai

- A munkáltató a munkavállalók személyhez fűződő jogát tiszteletben tartja, annak korlátozásának módjáról, feltételeiről és várható tartalmáról előzetesen tájékoztatta. /Mt. 9. § (1)-(2)/
- A munkáltató a munkavállalót csak a munkavisztonnyal összefüggő magatartása körében ellenőrizheti. A munkáltató ellenőrzése és az annak során alkalmazott eszközök, módszerek nem járhatnak az emberi méltóság megsértésével. A munkavállaló magánélete nem ellenőrizhető. /Mt. 11. § (1)/
- A munkáltató előzetesen tájékoztatja a munkavállalót azoknak a technikai eszközöknek az alkalmazásáról, amelyek a munkavállaló ellenőrzésére szolgálnak. /Mt. 11. § (2)/
- Az adatkezelés során jogszerűen járunk el, mivel betartjuk az Infotv. 4. § (1)-(2) alapvető rendelkezéseit, ami a célhoz kötött és tisztességes adatkezelés elve.
- A rögzített felvételeket főszabályként 21 napig tároljuk. A tárolás helye a DVR valamint beléptető rendszer vezérlő számítógépének a merevlemeze. A 3 napnál hosszabb ideig történő felvétel megőrzés azért indokolt, mert a termelés során keletkezett hibás gyártmány felfedezése gyakran a vevőnél történik meg, ezért a hiba felfedezése után a minőségügyi, gyártástechnológiai elemzések folytán a felvételekre szükség lehet.
- A rögzített felvételeket a munkáltató harmadik fél részére csak törvényben meghatározott esetben (pl. rendőrség, munkavédelmi hatóság részére) adja át. A rögzített anyagokat kizárólag szabálysértés vagy bűncselekmény gyanúja, munkahelyi baleset esetén lehet visszanezni.
- A munkáltató igazolni tudja, hogy az általuk alkalmazott elektronikus megfigyelőrendszer és beléptető rendszer egymástól független, és összeegyeztethető az Infotv. 4. § (1)-(2) bekezdésében szereplő célhoz kötöttség elvével és érdekmérlegelés tesztel. Ezek szerint a személyes adatok kizárólag meghatározott célból, jogi gyakorlás és kötelezettség teljesítése érdekében kezelhető.

- A célhoz kötöttség elve, illetve az érdekmérlegelés tesztje is megköveteli, hogy a kamerák látószöge a célterületre irányulhatnak csak. Így kizárólag saját tulajdont vagy használatban lévő területet figyelünk meg.
- A munkavállalóknak kiadott a megfigyelőrendszerről szóló tájékoztatóban pontosan megjelölésre kerültek, hogy az adott kamerák milyen célból lettek elhelyezve, milyen területre irányul a látószögük.
- A munkáltató elsősorban emberi élet, testi épség, személyi szabadság védelme, veszélyes anyagok, veszélyes gépek megfigyelése, illetve vagyoni védelem céljából alkalmazza az elektronikus vagyoni védelmi rendszert.
- A munkáltató olyan kamerával nem rendelkezik, amely kizárólag egy munkavállalót és az általa végzett tevékenységet figyeli meg, vagy aminek célja a munkavállaló viselkedésének befolyásolása.
- A munkáltató nem végez megfigyelést olyan helyiségekben, és nem telepít beléptető rendszert, ahol ez az emberi méltóságot sértheti. Különösen vonatkozik ez öltözőkre, zuhanyzókra, illemhelyekre, öltözőkre, de olyan helyiségben sem, ahol a munkavállaló a munkaközi szünetét tölti.
- Vannak azonban olyan időszakok, amikor a munkahely teljes területe megfigyelhető, beleértve a tiltott területek is. Ezek az időszakok pl. munkaszüneti napok, munkaidőn kívüli napok, amikor senki nem tartózkodik jogszerűen a területen.
- Az Infotv. alapelveit alkalmazzuk a felvételek visszanevezésekor is. Csak szűk személyi csoport rendelkezik jogosultsággal, akik döntéshozatali jogkörrel rendelkeznek.

Adatok kezelésére, felhasználására jogosult személyek / szervezetek

Az elektronikus megfigyelőrendszert vagyoni védelmi szolgáltató vállalkozás üzemelteti, az élőképet a Szolgáltató vagyoniőr munkatársai figyelik. A rögzített felvételek legfeljebb 3 munkanapig tárolhatók, a felvételeket gyanú esetén a biztonsági szakember ismételt megnézi. A felvételeket jogerős határozat/végzés ellenében, vagy a hatóságok felszólítására a hatóságok részére át kell adni. Az adatok a rögzítő merevlemezén kerülnek tárolásra. A merevlemez tárhatalomát úgy lett meghatározva, hogy három naponként újra írja önmagát.

Mellékletek

- Melléklet: kamerával megfigyelt terület, jelölve a kamera látószöge

Panaszkezelés

Az a személy vagy szervezet, aki vélelmezi, hogy jogaiban korlátozás történt, vagy jogsérelem érte, írásban kérelmezheti a cégvezetőtől, vagy a NAIH ügyfélszolgálatán (1530 Budapest, Pf.: 5. címen, vagy személyesen a 1125 Budapest, Szilágyi Erzsébet fasor 22/c címen illetve a +36 (1) 391-1400 telefonszámon, illetve az ugyfelszolgalat@naih.hu e-mail címen.) az eset kivizsgálását.

Elosztás

- Minden munkavállaló oktatásban részesül:
 - a) új belépők bevezető oktatásán
 - b) éves ismétlő oktatás keretein belül
- Ha a munkavállalókon kívül egyéb személyek is a megfigyelt területre lépnek, akkor ők az Szvtv. szerint külön tájékoztatást kapnak. Az ügyfelek, vendégek a munkáltató területére való belépéssel elismerik és tudomásul veszik a kamerás megfigyelés tényét

és egyben hozzájárulnak ahhoz, hogy róluk felvétel készüljön. A megfigyelő rendszer léteiről és működéséről a munkáltató kötelezettségének megfelelően figyelemfelhívó jelzést helyezett el arról, hogy az adott területen elektronikus megfigyelőrendszert alkalmaznak.

Felhasznált irodalom

- [1] Berek Tamás: Vagyonvédelmi koncepció kialakításának sajátosságai veszélyes anyagok vizsgálatát biztosító létesítmények esetében 2011. Hadmérnök
http://hadmernok.hu/2011_4_berek.php
- [2] Utassy Sándor: Komplex villamos rendszerek biztonságtechnikai kérdései (doktori értekezés, 2009. Budapest
- [3] Az állampolgári jogok országgyűlési biztosáról szóló 1993. évi LIX. Törvény
- [4] 2012. évi I. törvény a munka törvénykönyvéről
- [5] 2005. évi CXXXII. törvény a személy-és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység szabályairól
- [6] 2011. évi CXII. törvény az információs önrendelkezési jogról és az információs szabadságról
- [7] Nemzeti Adatvédelmi és Információs Hatóság NAIH-4011-6/2012/V (2013.01.23 Dr. Péterfalvi Attila) ajánlása